

Exp.: IBD 52/2019 IG
Document: informe d'impacte de gènere
Emissor: IBD/MQT
Sol·licitant: Conselleria de Serveis Socials i
Cooperació

Informe sobre l'impacte de gènere del Projecte de decret pel qual s'aprova el reglament de funcionament i organització dels centres socioeducatius específics del sistema de justícia juvenil per al compliment de les mesures privatives de llibertat de les Illes Balears

En data 4 d'abril de 2019 (RE a l'IBD núm. L51E254), la secretària general de la Conselleria de Serveis Socials i Cooperació va sol·licitar a l'Institut Balear de la Dona l'informe sobre l'impacte de gènere del Projecte de decret pel qual s'aprova el reglament de funcionament i organització dels centres socioeducatius específics del sistema de justícia juvenil per al compliment de les mesures privatives de llibertat de les Illes Balears; en virtut d'aquesta sol·licitud s'emet aquest informe, d'acord amb la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.

1. Revisió del llenguatge

Pel que fa a la utilització del llenguatge, d'acord amb les indicacions de les resolucions 14.1 de 1987 i 109 de 1989 de la UNESCO; la Recomanació núm. R(90) 4 de 1990 del Consell d'Europa; la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes (article 14.11 sobre la implantació d'un llenguatge no sexista a l'àmbit administratiu com a criteri d'actuació general dels poders públics), i la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, (estableix com a principi general en l'article 3 lletra m) "L'adopció de les mesures necessàries per fer un ús no sexista del llenguatge i, en tot cas, per evitar la invisibilitat de les dones per mitjà del llenguatge") mitjançant un genèric que inclogui els dos sexes, la inclusió de la forma femenina o un altre recurs, encara

que es fan les següents recomanacions: Es recomana substituir "els menors" per "les persones menors d'edat"

- Es recomana substituir "els jutges" per "els Jutjat i Tribunals" o "els jutges i jutgesses"
- Es recomana substituir "els representants" per "les persones que els representin"
- Es recomana substituir "els monitors" per "els monitors i monitores"
- Es recomana substituir "fills" per "infants" o "fill i filles"
- Es recomana substituir "els professionals" per "el personal", "el personal qualificat" o "el personal especialitzat"
- Es recomana substituir "els visitants" per "els i les visitants"
- Es recomana substituir "els comunicants" per "els i les comunicants"
- Es recomana substituir "funcionaris" per "personal funcionari"
- Es recomana substituir "els treballadors" per "el personal"
- Es recomana substituir "un professional" per "un o una professional"
- Es recomana substituir "els coordinadors" per "el personal coordinador"
- Es recomana substituir "els directors" per "la Direcció" o "els directors i directores"

Cal reflectir la presència de les dones en els texts que es redacten. Per això, en la mesura que sigui possible, cal evitar l'ús del masculí com a genèric, especialment quan es refereix a persones físiques.

El llenguatge té un paper fonamental en la formació de la identitat social de les persones i és l'element que més influeix en la formació del pensament de la societat. Una de les manifestacions més notables de la desigualtat existent entre dones i homes es la invisibilització, l'ocultació de les dones en el llenguatge, així com la seva representació mitjançant imatges sexistes o discriminatòries. Els usos sexistes del llenguatge invisibilitzen les dones i impedeixen veure el que s'amaga darrere les paraules.

És correcte utilitzar les formes femenines o masculines en el càrrecs quan sabem si la persona és dona o home. Encara així, si es tracta d'un text que pot tenir validesa en el temps més enllà de la titularitat del càrrec, podem referir-nos a aquest càrrec amb el nom de l'organisme o la unitat administrativa corresponent. En qualsevol cas s'ha de seguir un únic criteri dins el mateix text.

2. Revisió del contingut

2.1. Consideracions jurídiques

Entre d'altres:

1. Convenció sobre l'eliminació de totes las formes de discriminació contra la dona, aprovada por l'Assemblea General de Nacions Unides en desembre de 1979 i ratificada per Espanya.
2. En els articles 2 i 3 del Tractat de la Comunitat Europea es formalitza el compromís d'integració en l'àmbit europeu de l'anomenada *transversalització de gènere*, en establir explícitament que "la Comunitat s'ha de fixar l'objectiu d'eliminar les desigualtats entre l'home i la dona i promoure'n la igualtat", entre les tasques i els objectius de la Comunitat.
3. Els articles 21 i 23 de la Carta de Drets Fonamentals.
4. La Comunicació de la Comissió Europea COM (96) 67 final, de 21 de febrer de 1996, disposa que s'ha d'integrar la igualtat d'oportunitats entre homes i dones en el conjunt de les polítiques i les accions comunitàries.
5. L'article 14 de la Constitució espanyola assenyala el dret a la igualtat i a la no discriminació per raó de sexe. A més, l'article 9.2 estableix l'obligació dels poders públics de "promoure les condicions per a que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en que s'integra siguin reals i efectives; remoure els obstacles que impedeixin o dificultin la seva plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social".
6. La Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes.
7. L'article 17.2 de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears disposa:

"Les administracions públiques, segons la Carta de Drets Socials, vetllaran en tot cas perquè les dones i els homes puguin participar plenament en la vida laboral, social, familiar i política sense discriminació de cap tipus, i garantiran que ho facin en igualtat de condicions. A aquests efectes es garantirà la conciliació de la vida familiar i laboral."
8. La Llei 5/2000, de 20 d'abril, de l'Institut Balear de la Dona.
9. La Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.

2.2. Anàlisi contextual

Constitueix l'objecte de la norma que s'està informant establir els criteris i les normes de funcionament i organització dels centres específics per al compliment de mesures privatives de llibertat en el marc del sistema de justícia juvenil en l'àmbit de les competències del Govern de les Illes Balears, per aconseguir una convivència ordenada que permeti l'execució dels diferents programes d'intervenció educativa i les funcions de custòdia de les persones menors d'edat infractores internades.

En l'article 3 es recull, en les finalitats dels centres, una intervenció educativa altament estructurada i orientada cap al desenvolupament personal i social, d'acord els principis d'igualtat entre dones i homes, amb l'objecte de facilitar l'evolució de la persona menor d'edat infractora per incorporar-se a la vida en llibertat.

Dins el Títol IV, actuació educativa institucional es recullen el continguts del projecte educatiu del centre i s'estableixen com obligatoris els següents programes:

- Un programa de formació reglada
- Un programa de formació professional ocupacional i d'inserció laboral.
- Un programa de competència psicosocial.
- Un programa d'hàbits bàsics i habilitats domèstiques.
- Un programa d'educació per a la salut
- Un programa de tutoria
- Un programa de reforç en l'entorn familiar
- Un programa de cultura, lleure i oci.
- Un programa d'educació física i esport
- Un programa de mediació cultural i per a la diversitat.

Es fa necessari incloure la perspectiva de gènere en els diferents programes, visibilitzar les desigualtats entre dones i homes en els diferents àmbits, com salut, educació, cultura, oci, esport.... així com combatre estereotips i rols sexistes.

2.3. Anàlisi sobre la pertinència o no-pertinència

La Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març per la igualtat efectiva de dones i homes estableix al seu article 1 *"Las mujeres y los hombres son iguales en dignidad humana, e iguales en derechos y deberes. Esta Ley tiene por objeto hacer efectivo el derecho de igualdad de trato y de oportunidades entre mujeres y hombres, en*

particular mediante la eliminación de la discriminación de la mujer, sea cual fuere su circunstancia o condición, en cualesquiera de los ámbitos de la vida y, singularmente, en las esferas política, civil, laboral, económica, social y cultural para, en el desarrollo de los artículos 9.2 y 14 de la Constitución, alcanzar una sociedad más democrática, más justa y más solidaria”.

En el seu article 15 recull la transversalitat del principi d'igualtat entre homes i dones: *“Las Administraciones públicas lo integrarán, de forma activa, en la adopción y ejecución de sus disposiciones normativas, en la definición y presupuestación de políticas públicas en todos los ámbitos y en el desarrollo del conjunto de todas sus actividades”.*

Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, en l'article 5, en relació a la perspectiva de gènere i avaluació de l'impacte de gènere, estableix que la perspectiva de gènere s'ha d'incorporar en totes les polítiques dels poders públics de les Illes Balears, i que en el procediment d'elaboració de les lleis i de les disposicions de caràcter general dictades, en el marc de les seves competències, per les administracions públiques de les Illes Balears, s'hi ha d'incorporar un informe d'avaluació d'impacte de gènere.

Aquesta mateixa Llei estableix que:

Article 4 Representació equilibrada de dones i homes

- 1. El Govern de les Illes Balears ha de garantir la representació equilibrada de dones i homes en el nomenament de les persones titulars dels òrgans directius de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i dels ens que n'integren el sector públic instrumental, en conjunt, la designació dels quals li correspongui.*
- 2. Tots els tribunals i òrgans de selecció del personal de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i dels ens que n'integren el sector públic instrumental, i també les comissions de valoració de mèrits per a la provisió de llocs de treball, han de respectar el principi de representació equilibrada de dones i homes, excepte per raons fonamentades i objectives degudament motivades.*
- 3. L'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i els ens que n'integren el sector públic instrumental han de designar les persones que els representin en òrgans col·legiats d'acord amb el principi de presència equilibrada de dones i homes, excepte per raons fonamentades i objectives degudament motivades. Aquest principi regeix també en els nomenaments que els correspongui efectuar en els consells d'administració o en altres òrgans col·legiats superiors de direcció dels ens en què participin.*

4. Els consells insulars i les entitats locals de les Illes Balears, i també els organismes que hi estan vinculats o que en depenen, en l'exercici de les competències respectives, han de respondre també al principi de presència equilibrada de dones i homes en el nomenament, en conjunt, dels titulars dels òrgans directius que els correspongui designar. També s'han d'ajustar al principi de composició equilibrada d'ambdós sexes en la conformació dels tribunals i els òrgans de selecció de personal i en les comissions de valoració de llocs de treball que els competeixin.

5. Les administracions autonòmica, insular i local promouran la presència de les dones en una proporció equilibrada en els òrgans de direcció i decisió en els àmbits social, polític, econòmic, educatiu, de la salut, cultural i esportiu, entre d'altres.

6. Als efectes d'aquesta llei, s'entén per representació equilibrada la presència de dones i homes de manera que cap sexe no superi el 60% del conjunt de persones a què es refereix ni sigui inferior al 40%.

Article 7 Estadístiques i estudis

Amb l'objectiu de complir les disposicions d'aquesta llei i d'integrar de manera efectiva la perspectiva de gènere en l'activitat ordinària de les administracions públiques de les Illes Balears, en l'elaboració d'estudis i estadístiques s'han d'observar aquests principis:

- a) Aconseguir l'eficàcia en la incorporació de la perspectiva de gènere, per la qual cosa s'ha d'incloure la variable "sexe" en totes les dades estadístiques, enquestes i registres autonòmics, amb la finalitat de possibilitar un coneixement millor de les diferències en els valors, els rols, les situacions, les condicions, les aspiracions i les necessitats de dones i homes, i la influència d'aquests indicadors en la realitat que s'analitza.
- b) Establir nous indicadors que possibilitin un coneixement més ampli de les diferències en els valors, els rols, les situacions, les condicions, les aspiracions i les necessitats de dones i homes, i la seva manifestació i interacció en la realitat que s'hagi d'analitzar, i incloure'ls en les operacions estadístiques.
- c) Dissenyar i introduir els indicadors i els mecanismes necessaris que permetin conèixer la incidència d'altres variables que, si es donen, generin situacions de discriminació múltiple en els diferents àmbits d'intervenció.
- d) Dur a terme mostres suficientment àmplies perquè les diverses variables incloses puguin ser tractades i analitzades segons la variable "sexe".
- e) Tractar les dades disponibles de manera que es puguin conèixer les diferents situacions i necessitats de dones i homes en els diversos àmbits d'actuació.
- f) Revisar i, si és necessari, adequar les definicions estadístiques existents amb l'objectiu de contribuir al reconeixement i a la valoració de les dones; revisar i adequar les definicions estadístiques per evitar els estereotips de gènere i la

identificació de les dones com a col·lectiu; i prevenir els estereotips negatius de determinats col·lectius de dones.

Una vegada analitzada la norma, es considera que pot incidir en les desigualtats entre dones i homes i es realitzen les següents recomanacions i propostes de millora.

3. Propostes de millora i recomanacions

Sense perjudici d'altres mesures que es considerin oportunes, es recomana que en la redacció de la norma s'introdueixi:

- Tenir en compte les recomanacions de l'apartat 1 d'aquest informe pel que fa al llenguatge emprat en la proposta normativa.
- Incloure en la redacció del Reglament, l'establiment d'una composició paritària de la Comissió de Coordinació de Centres, d'acord el que estableix l'article 4 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.
- Recordar la importància d'incloure la variable sexe en els estudis, enquestes, recollides de dades..., així com la inclusió d'indicadors estadístics que ens permetin conèixer la situació de les dones, d'acord el que estableix l'article 7 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.
- Incloure en la redacció del Reglament, la perspectiva de gènere en els programes dels centres, d'acord el que estableix l'article 5 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, per tal de combatre rols i estereotips sexistes.

Aquest és el criteri de la tècnica que subscriu, sotmès no obstant a qualsevol altre millor fonamentat.

Palma, 15 d'abril de 2019

La tècnica

Marga Quetglas Terrasa

